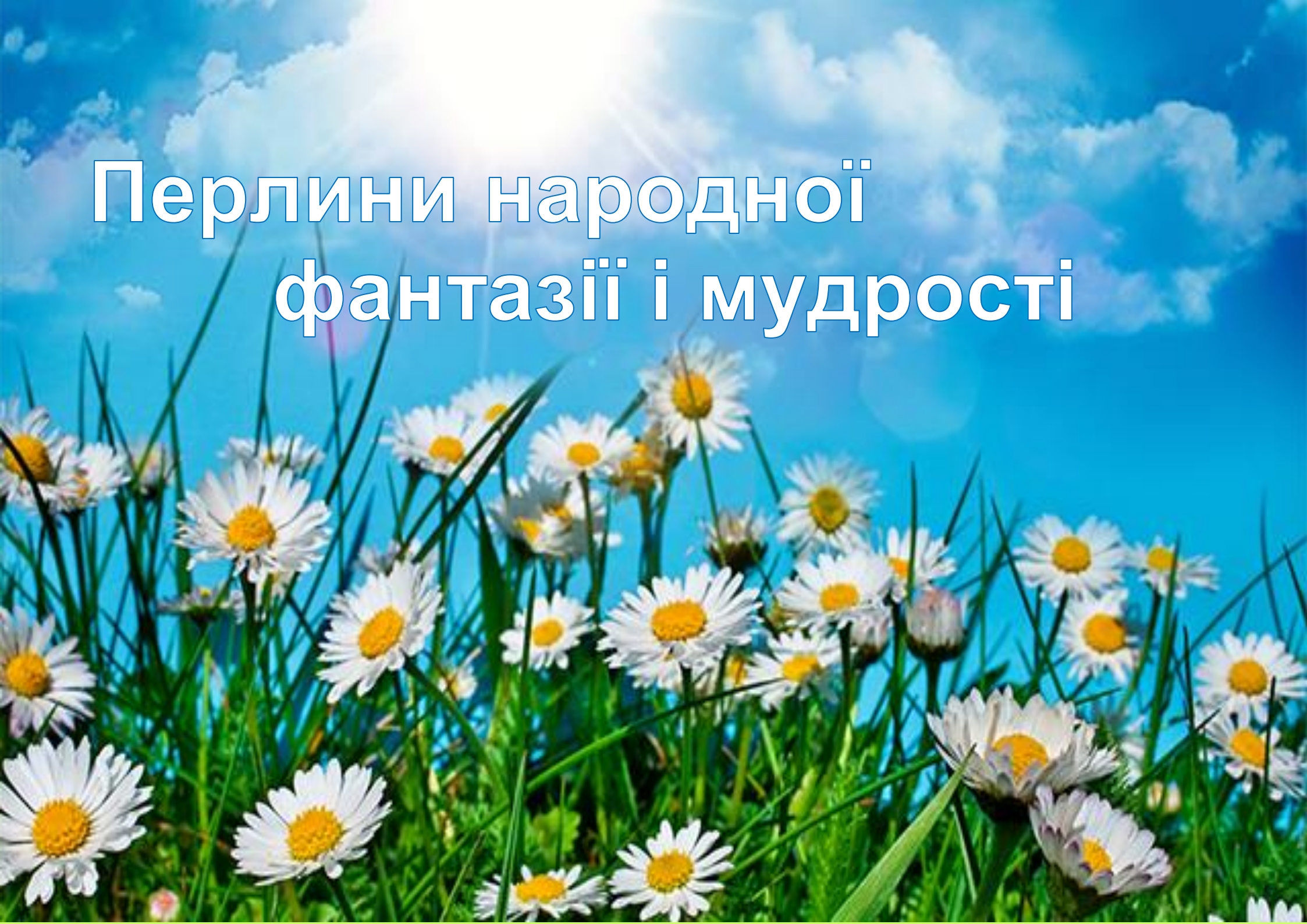

Перлини народної фантазії і мудрості

Український народ має багату і оригінальну культуру, надбану численними поколіннями. З давніх часів до нас ідуть життєва мудрість та настанови щодо способу життя. Вони закладені в українських звичаях, святах, обрядах, фольклорі. Це – світовідчуття та світосприймання нашого народу. Українські традиції пояснюють та обґрунтовують взаємини між людьми, між людьми і природою, духовну цінність кожної окремої людини, і народу взагалі.

Рід наш прекрасний духовністю. Наші пращури відбирали найцінніші надбання, збагачуючи їх, і бережливо передавали з покоління до покоління. Українці вміли відчувати природу, черпати здоров'я, силу й красу з її лона; всі творчі сили людини були спрямовані на зміцнення сім'ї, свого роду. Отож не забудьмо свого прямого обов'язку і продовжимо справу наших предків.

Кожна нація, кожен народ, навіть кожна соціальна група має свої звичаї, що виробилися протягом багатьох століть і освячені віками. Але звичаї – це не відокремлене явище в житті народу, це – втілені в рух і дію світовідчуття, світосприймання та взаємини між окремими людьми. А ці взаємини і світовідчуття безпосередньо впливають на духову культуру даного народу, що в свою чергу впливає на процес постання народної творчості. Саме тому народна творчість нерозривно зв'язана зі звичаями народу. Звичай народу — це ті прикмети, по яких розпізнається народ не тільки в сучасному, а і в його історичному минулому.

**7 липня – Івана Купала. Купальські обряди українців.
Святкування Івана Купала за народними звичаями та традиціями**

Івана Купала – це день літнього сонцевороту, що є одним з найдавніших свят нашого народу. Символізує він єднання сонця і води, і головними його атрибутами є купальне дерево і опудало Марени. Купальне дерево дівчата прикрашають квітами, ягодами, стрічками і водять навколо нього хороводи. В інших селищах замість дерева роблять солом'яне опудало – Марену. Одягають у жіночу сорочку, прикрашають. Після всіх веселощів і танців Марену кидають у воду. Якщо Марена – символ води, то палаюче колесо – символ сонця.

12 липня - День святих Апостолів Петра і Павла (народні традиції, обряди та звичаї)

Петра і Павла – особливе свято,
Що хліборобства сутність розкрива:
І боязко, і любо зустрічати
Найбажанішу пору цю – ЖНИВА!

За свій врожай молися, хліборобе!
Бо ж зараз ти й природа – сам на сам
І чи твоя молитва до вподоби
І полю, і серпу, і небесам?

Дванадцятого липня за новим стилем – день святих Первоверховних Апостолів Петра і Павла, або, як кажуть наші селяни, «Петра». В цей час у багатьох районах України починаються жнива, а звідси й походить народне вірування про те, що справа святого Петра – «жито зажинати».

2 серпня – День Пророка Іллі (народні традиції та прикмети)

Згідно із народними віруваннями, Святий Ілля є наступником громовика Перуна, повелителя блискавки та грози. Святий Ілля їздить небом у вогняній колісниці і б'є чортів блискавками. Громові стріли – кам'яні, після удару вони на сім сажень уганяються в землю, а через сім років виходять на поверхню. Хто знайде таку стрілу – щасливий, бо вона лікує від усіх хвороб.

На кінець літа припадає ще кілька однотипних празників, пов'язаних з грозою і блискавкою. Саме ці природні явища завдавали щонайбільше клопотів хліборобам (сюди можна віднести і день Курилика (14 липня), присвячений вітрові – «щоб копи не розкидав»). До Громових або Сердитих свят належать Гаврила (26 липня), Ганни Тріскучої (7 серпня), Пантелеймона Паликопи чи Палія (9 серпня). В ці дні селяни остерігалися працювати в полі, особливо звозити снопи.

Із закінченням жнив завершувалось і календарне літо. Однак фіналом його були три Спаси:

- перший Спас – Медовий (його ще називають Маковієм), який припадає на 14 серпня;
- другий Спас (або Великий) – Яблучний, відзначається 19 серпня;
- третій Спас (Хлібний, Горіховий, Полотняний) – 29 серпня.

У кінці липня, близько Спаса (кінець липня і початок серпня), закінчуються жнива. До Спаса обжинаються майже всі господарі, і цього дня приносять до церкви житні вінки; священник освячує їх разом із плодами і хлібом, що спечений з борошна нового врожаю. Вінки ці ретельно зберігаються, і зернами з них починають засівати озимі поля... На Спаса, як правило, завершували жнива і святкували Обжинки.

Обжинки розпочиналися оспівуванням останнього зжатого снопа та «Волосової бороди» (подекуди її називають «Спасовою») – трішки недожатого збіжжя, оберненого колоссям до землі. Парубки проповзали попід ним, «щоби їх цілий рік спина не боліла». Сплетений із останніх колосків вінок накладали на голову найкращій жниці й з останнім снопом ішли на подвір'я господаря, співаючи обрядові пісні. Господар зустрічав на воротях і запрошував на обжинкову толоку (т. зв. «могорич»), що завершувалася грою троїстих музик і забавою.

14 серпня – Маковія (Маковея) – Перший Спас

Маковія – одне з найулюбленіших у народі свят. Відзначають його 14 серпня. Цього дня у церквах святили воду, квіти й мак. Так звану маковійську квітку переважно робили з городніх квітів, але додавали в букет і лісові квіти. Пишний букет складався з чебрецю, чорнобривців, м'яти, васильків, нагідок, польових сокирок тощо. Додавали інколи й голівку невеличкого соняшника, і все це обв'язували червоною стрічкою. Свято Маковія називають іще Першим Спасом, Спасом на воді, Медовим Спасом. Воду, освячену на Маковія, вважають цілющою. Цього дня хворі на пропасницю купалися в річці. А в давнину ще й святили колодязі та воду в річках. Медовим його називають тому, що вулики до того часу наповнюються медом і традиційно пасічники починали медозбір. Тільки після освячення першого меду в церкві на Маковія можна було розговлятися.

19 серпня –Другий Спас (Великий) – Яблучний

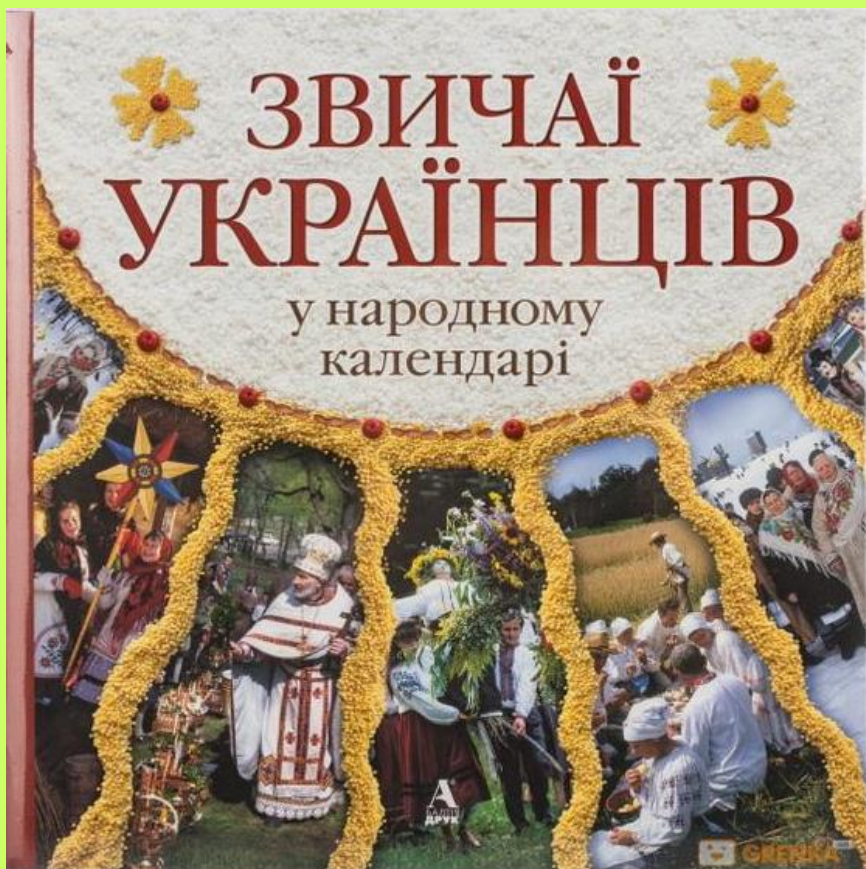
Дев'ятнадцятого серпня за новим стилем є свято Преображення Господне, або Спаса. В цей день у церкві святять груші, яблука, мед і обжинкові вінки, або жмут колосся жита й пшениці. Повернувшись з церкви, родина, звичайно, врочисто сідала за стіл і розпалялася: їли яблука з медом і запивали виноградним або яблуневим вином, — «щоб садовина родила». В середній смузі України від цього дня вже можуть починатися приморозки, а тому й кажуть: «Прийшов Спас, держи рукавиці про запас!» (Василь Скуратівський).

29 серпня –Третій Спас – Горіховий, Хлібний, Полотняний

Горіховий Спас – фінальне свято із трьох літніх Спасів, які присвячені вшануванню Бога, збору врожаю та підготовці до зими. Таку назву свято отримало, бо до цього часу саме досягає ліщина (лісовий горіх), а значить – можна її збирати й заготовляти. Також цей Спас називають Третім, адже він є останнім із трьох Спасів. Ще одна його назва – Хлібний Спас, оскільки цього дня прийнято пекти хліб із зерна першого врожаю. Третій Спас встановлений церквою на честь перенесення до Константинополя Нерукотворного образу Ісуса Христа. Звідси походять й інші назви свята – Полотняний Спас, Спас на полотні, Нерукотворний Спас. Йдеться про давню подію, коли Ісус Христос, умившись, витер обличчя рушником і на ньому залишився його образ. Ікона ця Нерукотворна, бо не була написана.

Артюх, Л. Ф. Звичаї українців у народному календарі [Текст] / Л. Ф. Артюх. – Київ : Балтія-Друк, 2012. – 224 с. : іл.

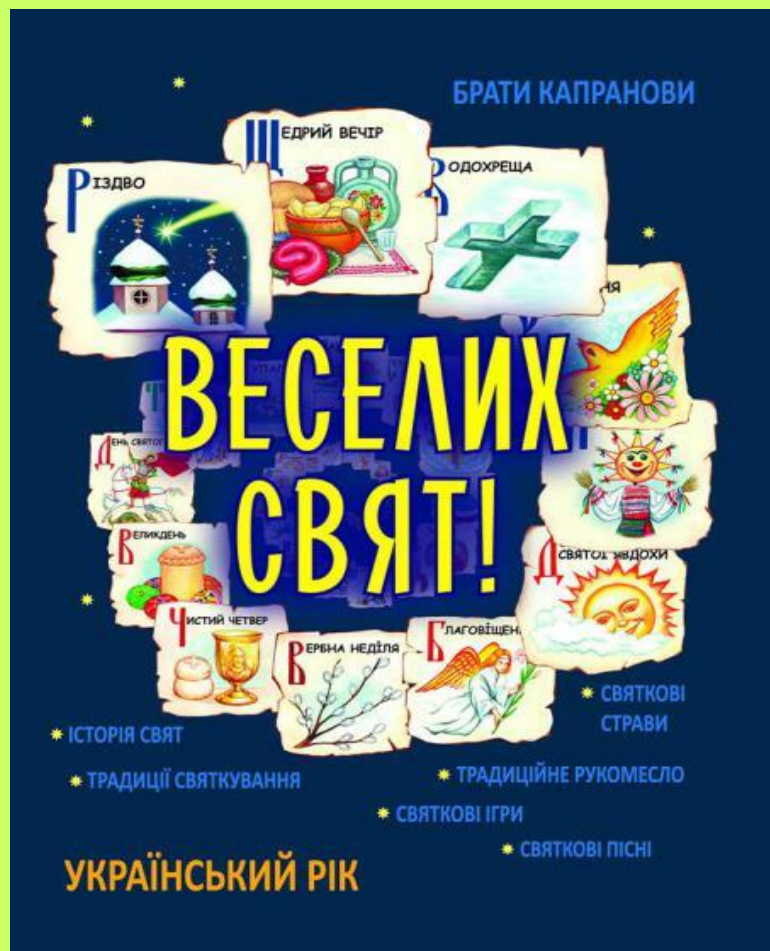
З книги ви дізнаєтесь про календарні свята і обряди українців, познайомитеся зі звичаями та традиціями, яких дотримувалися наші предки, збираючись за святковим столом. Значну увагу приділено обрядовим стравам. Кожна господиня матиме можливість урізноманітнити меню своєї родини смачними борщами, ковбасами, варениками та безліччю смачних страв, рецепти яких дбайливо зібрані автором у різних регіонах України.

Воропай, О. Звичайі нашого народу [Текст] : нар.-календар. звичаї, укр. нар. одяг / Олекса Воропай. – Київ : Пульсари, 2012. – 632 с.

Фундаментальна праця Олекси Воропая – підсумок його самовідданої багатолітньої пошукової роботи, яка охоплює річний календарно-обрядовий цикл життєдіяльності українців та традиції народного одягу.

Брати Капранови. Веселих свят! [Текст] / Брати Капранови. – Київ : Гамазин. 2014. – 104 с.
: іл.

Свято – це не тільки і не стільки застілля, скільки вміння створити святковий настрій та провести незабутній день разом із родиною та друзями. У книзі ви знайдете все про головні українські свята – історію, традиції, прикмети, ритуали, а ще пісні з нотами, святкові страви із рецептами, ігри та забави, рукомесо зі схемами, і до того ж, багато малюнків та іншої корисної інформації. Книжка навчить святкувати українські свята по-сучасному і водночас так, як це робили наші дідусі та бабусі. Веселих свят!

Скуратівський, В. Т. Український народний календар [Текст] / В. Т. Скуратівський. – Київ : Техніка. 2003. – 384 с.

У книзі зібрано багатий матеріал про походження назв українських місяців та пов'язані з ними численні прислів'я й приказки, про зразки завбачень погоди та народні й релігійні свята з конкретним їх датуванням, а також розвідки про найцікавіші обряди.

Українці : Свята. Традиції. Звичаї [Текст] / уклад. Коверець І. – Донецьк : Альфа-Прес, 2014. – 304 с.

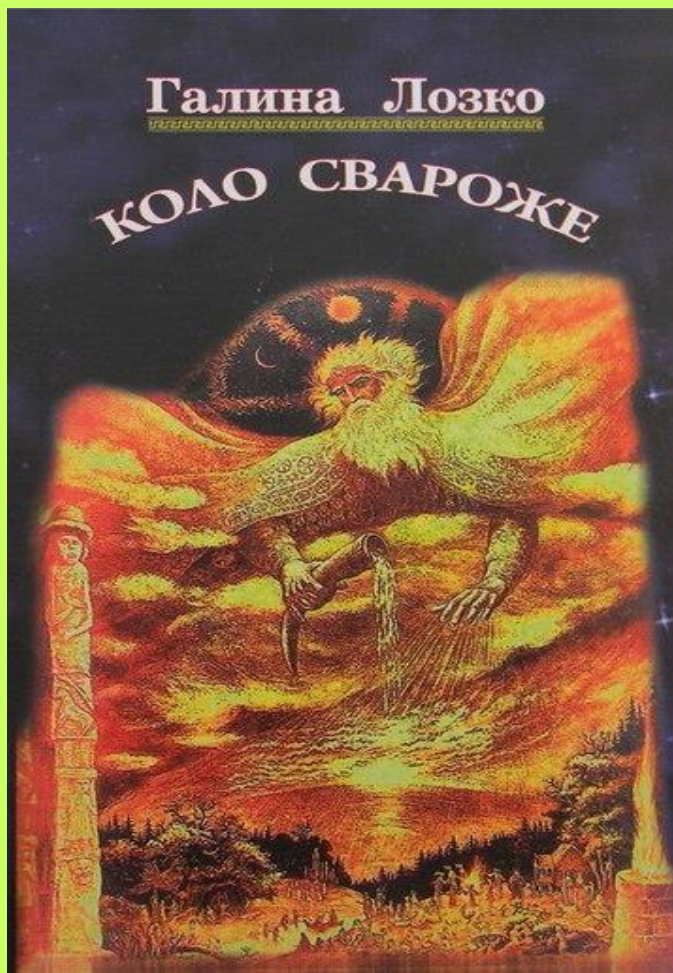
У книзі висвітлено національні особливості українських свят, традицій, звичаїв і пов'язаних з ними атрибутики, символіки – з давніх часів до наших днів, розкрито багатство, образність, співучість української мови.

Шкода, М. Н. Традиції і свята українського народу [Текст] / М. Н. Шкода. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 384 с. : іл.

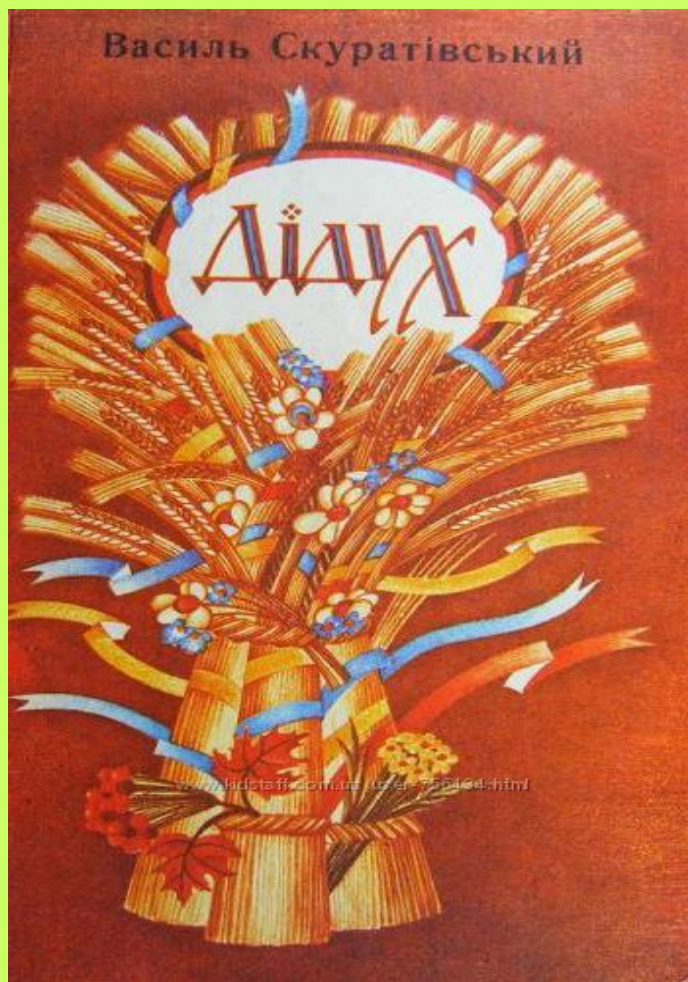
У нашого народу є таке повір'я: той, хто зрікся батьківського звичаю, карається ганьбою та забуттям. Сьогодні важливо відновити історичну пам'ять, повернути українців до тих святих начал, що є наріжним каменем національної свідомості.

Лозко, Г. С. Коло Свароже: відроджені традиції [Текст] / Г. С. Лозко. – Київ : Укр. письменник, 2005. – 222 с.

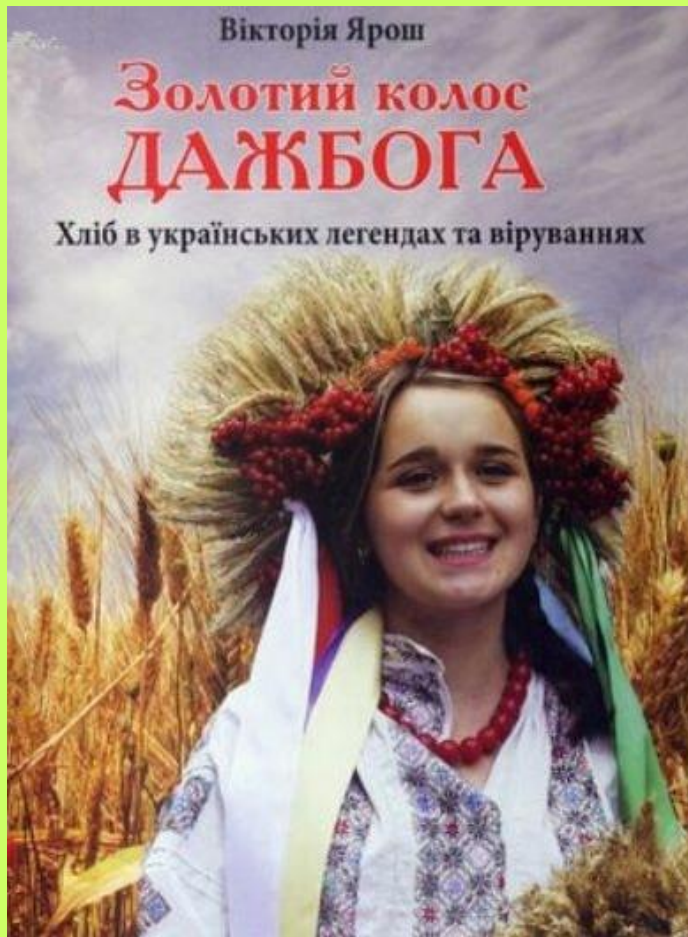
У книзі розповідається про непересічну значимість народних звичаїв та обрядів, пов'язаних з календарем. «Народ, що втратив свій власний календар, блукатиме у тисячоліттях недолі та пітьми. Лише той, хто пам'ятає, який сьогодні день, здатен відчувати пульс Всесвіту», – вважає народознавець Галина Лозко.

Скуратівський, В. Т. Дідух : свята українського народу [Текст] / В. Т. Скуратівський. – Київ : Освіта, 1995. – 272 с.

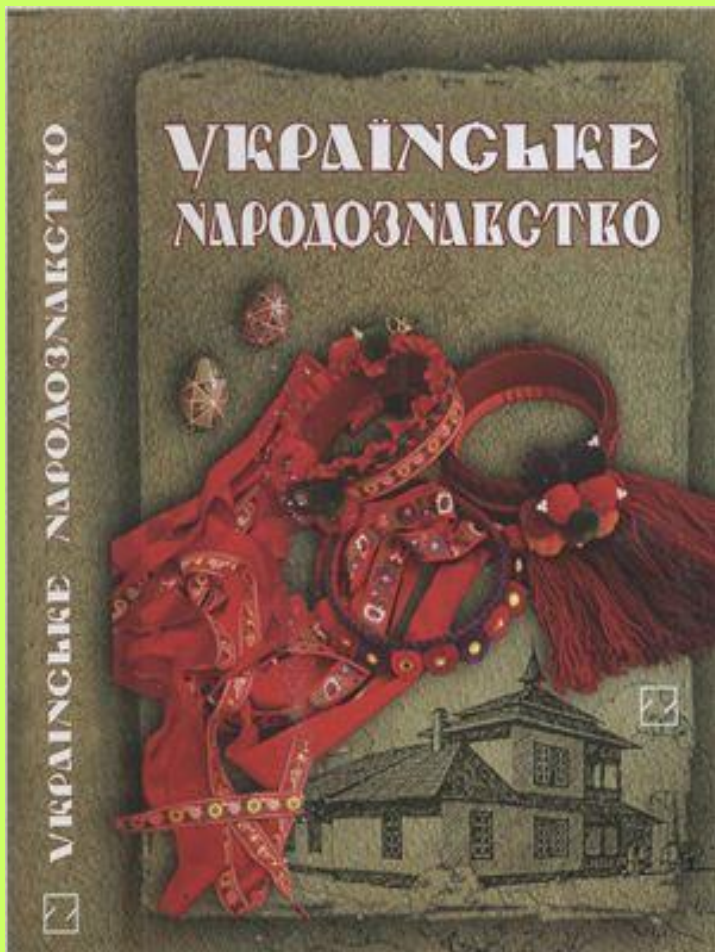
Пропоноване видання – найбільш повне зібрання календарних свят українського народу. Автор щедро ділиться своїм знанням духовної культури нашого народу, його обрядовості, традицій, фольклору, що сягають тисячоліть.

Ярош, В. Золотий колос Дажбога : хліб в українських легендах та віруваннях [Текст] / Вікторія Ярош. – Київ : Успіх і кар'єра, 2013. – 112 с. : іл.

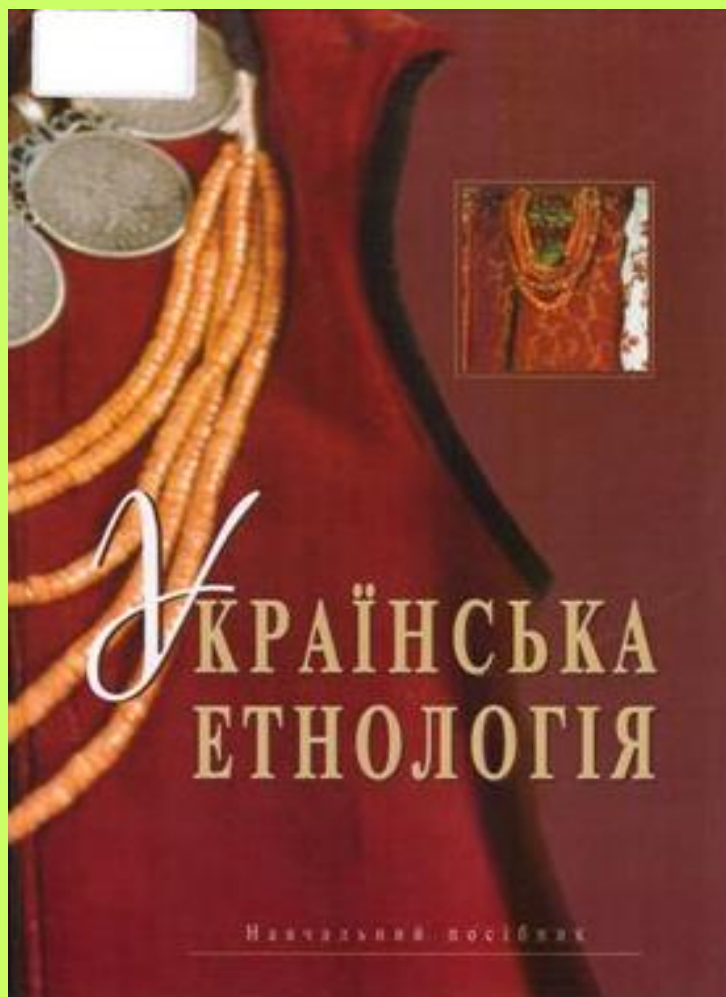
У книгу увійшли українські легенди та давні вірування про основну і найважливішу страву в житті українського народу – хліб. Це нариси про давні землеробські вірування, аграрні традиції, землеробський календар, магічні обрядові речі: зерно, сніп, дідух, плуг, а також обрядову їжу: хліб, кутю, коровай. Млинці, коржики тощо.

Українське народознавство [Текст] : навч. посібник / за ред. Павлюка С. П. – Київ : Знання, 2006. – 568 с.

Книга містить відомості про формування й розвиток української нації, етнічну територію та етнографічне районування, багатовіковий досвід і традиції духовної та матеріальної культури українського народу.

Українська етнологія [Текст] : навч. посібник / за ред. Борисенко В. – Київ : Либідь, 2007. – 400 с.

Традиційна культура українців – звичаї, обряди, вірування, житло, одяг, харчування розглядається в представленому посібнику.

Рекомендовано до перегляду

Ніч на Івана Купала: народні гуляння в Україні

<https://www.youtube.com/watch?v=PIRJMo53JXE>

Добрі традиції. Івана Купала

<https://www.youtube.com/watch?v=c9m2D4LACik>

Добрі традиції. Жнива

<https://www.youtube.com/watch?v=C9efoOC8Wcs>